

Argumentář k novele zákona o rozpočtovém určení daní

Co je to rozpočtové určení daní (RUD)?

Zákon a příslušná vyhláška stanovuje, podle jakého klíče se rozděluje výnos sdílených daní mezi stát, státní fondy, obce a kraje. Dále upravuje, jak se rozdělují prostředky pro konkrétní obce a kraje. Novela zákona o RUD, o které pojednává tento argumentář, se zabývá **rozdělením** sdílených daní **mezi konkrétní obce**. Novelu v brzké době projedná vláda.

Co jsou sdílené daně?

Jedná se o daně, jejichž výnos se rozděluje mezi různé subjekty veřejného sektoru (stát, obce...) podle určitého klíče. V našem případě jde o **příjmy obcí**:

- 21,4 % z celostátního výnosu DPH
- 21,4 % z celostátního výnosu daně z příjmů fyzických osob (DPFO) ze závislé činnosti (zaměstnanců) a funkčních požitků
 - dalších 1,5% z této daně se mezi obce dělí podle místa výkonu práce zaměstnanci (podle podílu na počtu zaměstnanců v ČR)
- 21,4 % z celostátního výnosu DPFO vybírané srážkou (např. úroky, dohody o provedení práce)
- 21,4 % z 60 % celostátního výnosu DPFO od OSVČ (podnikatelů)
 - dalších 30 % výnosu ze záloh podnikatele dle trvalého bydliště
- 21,4 % z celostátního výnosu daně z příjmů právnických osob (hlavně podniků)

Jak se sdílené daně rozdělují mezi obce?

Výše uvedené daně představují více než **polovinu příjmů obecních rozpočtů**. Příjmy pro obce se rozdělují na základě následujících kritérií:

- Praha, Brno, Ostrava a Plzeň mají speciální koeficienty
- 3 % prostý počet obyvatel, resp. podíl počtu obyvatel obce na celkovém počtu obyvatel v ČR
- 3 % rozloha obce, resp. její podíl na rozloze ČR
- 94 % dle přepočteného počtu obyvatel; zde se počet obyvatel násobí koeficienty dle čtyř velikostních kategorií

Kromě toho existují dva motivační prvky

- dalších 30 % výnosu ze záloh DPFO od OSVČ dle trvalého bydliště je příjmem rozpočtu konkrétní obce
- dalších 1,5 % DPFO ze závislé činnosti se dělí dle podílu počtu zaměstnanců na celkovém počtu zaměstnanců v ČR

Proč chceme RUD měnit?

Současný systém způsobuje, že existují velké rozdíly ve sdílených daňových příjmech na obyvatele. Nejvyšší má Praha, cca 30 tisíc, nejnižší obce v kategorii 2000 – 5000 obyvatel, průměrně 6800 Kč. Tento rozdíl chceme zmírnit tak, jak je ve **vyspělých zemích obvyklé**, tedy na cca trojnásobek. Jedná se o plnění volebního programu TOP 09 a STAN i programového prohlášení vlády. Dále považujeme za neudržitelnou situaci, kdy 4 největší města v republice, kde **žije pětina obyvatel, pobírá téměř polovinu příjmů ze sdílených daní**. Současný systém financování obcí navíc neumožňuje udržet mnoha obcím minimální standard veřejných služeb. Chceme taktéž dostat závazkům z Evropské charty místní samosprávy, podle které mají mít všechny **přiměřené příjmy k financování své výdajové povinnosti**.

Jak se RUD mění?

Fakticky by došlo k posílení příjmů všech obcí s výjimkou 4 největších měst. Nejvíce by si polepšily v současnosti nejhudší obce v pásmu 2000 – 10000 obyvatel. Konkrétně:

- Upravují se kritéria rozdělování: 80 % přepočtený počet obyvatel, 10 % prostý počet obyvatel, 7 % nové kritérium počet žáků MŠ a ZŠ, 3 % rozloha obce
- Do sdílených daní se převede kromě dotací na ZŠ a MŠ převede 7 mld. Kč z národních dotačních programů: **posílí se samostatnost obcí, sníží se administrativní náklady a riziko korupce.**
- Praze se ponechává zvláštní koeficient, ale přichází o 2,2 mld. Kč. Brno, Ostrava, Plzeň ztrácí zvláštní koeficient, ale vytváří se pro ně velikostní kategorie, vlivem toho každé z nich přichází cca o 900 mil. Kč.

Jaký je stav projednávání a od kdy by měly změny nabýt účinnosti?

V červenci tohoto roku poslalo Ministerstvo financí (MF) návrh do vnějšího připomínkového řízení. Po vypořádání připomínek byl návrh odeslán v říjnu k projednání ve vládě. Pokud bude další legislativní proces probíhat standardně, účinnost novely by měla přijít 1. ledna 2013, tedy **ovlivní rozpočty obcí v roce 2013.**

Dopady na konkrétní obce

Možno vypočítat na kalkulačce umístěné na www.obcelidem.cz nebo www stránkách TOP 09 <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/politika/hospodarstvi/rozpocetove-urceni-dani-6607.html>

Dopady dle velikostních kategorií

Obce s počtem obyvatel				Příjem na obyvatele (Ø za kategorii)		
OD	DO	Počet obcí	Počet obyvatel	Stávající systém	Návrh	Nárůst Pokles
1	100	494	35 087	9,1	10,5	1,4
101	200	1 056	157 814	7,9	9,5	1,6
201	500	1 978	649 257	7,4	9,2	1,8
501	1 000	1 340	944 823	7,1	9,2	2,1
1 001	2 000	708	987 316	6,9	9,2	2,3
2 001	5 000	395	1 198 772	6,8	9,2	2,4
5 001	10 000	142	970 204	7,1	9,2	2,1
10 001	20 000	69	969 037	7,7	9,2	1,5
20 001	50 000	42	1 238 144	8,3	9,2	0,9
50 001	100 000	15	1 055 958	9,4	9,7	0,3
100 001	150 000	2	201 987	9,8	9,8	0
OBCE ČR (bez Pr, Pl, Os a Br)		6 241	8 408 399			
Praha		1	1 249 026	29,6	27,8	-1,8
Plzeň		1	169 935	17,9	12,6	-5,3
Ostrava		1	306 006	17,9	14,9	-3,0
Brno		1	371 399	17,9	15,4	-2,5
OBCE ČR (celkem)		6 245	10 504 765			

Dopady na příjmy ze sdílených daní obcí dle krajů v tis. Kč:

	Současný stav	Po změně	Rozdíl
Praha	36 958 626	34 741 061	-2 217 565
Středočeský kraj	9 200 703	11 408 997	2 208 294
Jihočeský kraj	5 069 700	6 117 651	1 047 951
Plzeňský kraj	6 033 987	5 961 416	-72 571
Karlovarský kraj	2 416 346	2 866 019	449 673
Ústecký kraj	6 810 648	7 819 269	1 008 621
Liberecký kraj	3 533 034	4 127 390	594 356
Královéhradecký kraj	4 268 822	5 151 864	883 042
Pardubický kraj	3 954 286	4 808 686	854 400
Vysočina	3 937 418	4 852 513	915 095
Jihomoravský kraj	12 208 952	12 811 683	602 731
Olomoucký kraj	5 013 270	5 939 828	926 558
Zlínský kraj	4 459 612	5 408 262	948 650
Moravskoslezský kraj	12 934 623	13 285 366	350 743

Celkový dopad bude poněkud menší, protože dotace na školství bude nyní součástí sdílených daní.

Nejčastější námitky odpůrců návrhu:

Snížení příjmů velkých měst ohrozí jejich investice.

Praze se sníží daňové příjmy asi o 6 %. Při rozumném hospodaření a bez excesů, které provázely medializované předražené zakázky (Blanka, Opencard atd.), nebude pro Prahu problém se s tímto vypořádat. Kromě toho se po čtyři roky navrhuje postupně snižující se kompenzace ve výši: 2,0; 1,4; 0,9; 0,6 mld. Kč, aby se mohlo plynule přejít na nový režim hospodaření. Podobný kompenzační mechanismus je naplánován i pro Brno, Ostravu a Plzeň. I v těchto městech lze nalézt spoustu neefektivních výdajů a různých kauz.

Velkým městům by se nemělo brát, protože pro okolní obyvatele zajišťují služby, např. při dojíždění do zaměstnání.

Totéž se dá ale říci opačně. Menší města či venkovské oblasti zajišťují jiné služby pro obyvatele velkých měst, především v oblasti rekreace a životního prostředí. Např. spousta Pražanů má v Středočeském kraji chatu, kam pravidelně dojíždí, zatěžují místní infrastrukturu, a přitom obce v SČ z těchto obyvatel nemají žádné prostředky, protože trvalé bydliště mají v Praze. To je problém i těch obyvatel, kteří se do SČ kraje přestěhují, ale trvalé bydliště si z Prahy nepřehlásí. Totéž platí třeba o vztahu obyvatel Ostravy a oblasti Beskyd. Analýza VŠE uvádí, že do Prahy denně dojíždí nad počet vlastních občanů průměrně 23% cizích (zaměstnání, školy atd.), což nijak nezduvodňuje čtyřnásobný příjem na obyvatele oproti „nejchudším“ obcím.

Čtyřem největším městům by se nemělo brát, protože jejich HDP tvoří 50 % HDP republiky.

Údaj se netýká největších měst, ale celých krajů. Kromě toho měření HDP v regionech je nepřesné a zkreslené. Např. spousta podniků a podnikatelů je zapsáno v Praze kvůli nižší intenzitě kontrol místních finančních úřadů (k odstranění tohoto stavu již Ministerstvo financí předložilo návrh reorganizace daňové správy), ačkoli fakticky podnikají jinde. HDP se však započítává do Prahy. Velkou část HDP těchto měst navíc vytváří dojíždějící občané.

Praze by se nemělo brát, protože je zároveň krajem.

Ano, proto dostává další prostředky jako kraj a zároveň se jí v novele zákona o RUD stále ponechává jako jedinému městu speciální koeficient i přes jeho snížení.

Studie VŠE tvrdí, že by se Brnu, Ostravě, Plzni neměly rušit speciální koeficienty.

Nic takového netvrdí. Píše se v ní o zachování „selektivního přístupu“, což je splněno vznikem kategorie měst nad 110 tisíc obyvatel dle návrhu.

Čtyřem největším městům se berou prostředky, protože zde se TOP09 nedostala na magistráty, zároveň spolu s hnutím Starostů a nezávislých vládne na radnicích mnoha menších měst a vesnic.

Tento „argument“ je nepravdivý už z toho důvodu, že se návrh dotkne i těch pražských městských částí, kde má TOP 09 starostu. Navíc v republice se nachází tisíce jiných obcí, kterým návrh přidává, ačkoli zde starosta či rada pocházejí z ODS, ČSSD či z mnoha jiných strana a volebních seskupení. Snaha o narovnáání RUD je dlouholetá, to ještě TOP 09 ani neexistovala.

Primátoři Ostravy, Plzně apod. hrozí, že kvůli návrhu budou muset radikálně zdražit městskou dopravu, zavřít divadla a jiná městská zařízení.

Jedná se o strašení veřejnosti. V Olomouci, Českých Budějovicích či Hradci Králové funguje městská hromadná doprava i jiná zařízení, ačkoli mají mnohem menší příjmy na jednoho obyvatele. Plzeň, Brno i Ostrava si jednoduše za 10 let zvykly na vysoké příjmy a nyní nechtějí přejít na režim hospodaření ostatních velkých měst.

Zástupci velkých měst argumentují, že podporují tvorbu pracovních míst pro obyvatele z okolí.

Pochopitelně, protože jim to výrazně nadprůměrné příjmy dovolily. Pokud by měla menší města vyšší příjem na obyvatele, také by mohla podporovat tvorbu pracovních míst a více investovat.

Může se návrh ještě změnit?

TOP 09 a STAN budou tento návrh prosazovat. S návrhem, který předložilo MF, zatím nesouhlasí ODS. Aby byla shoda v koalici a šance na jeho prosazení s účinností od 1. 1. 2013, bude potřeba hledat kompromisní řešení. Nicméně i ODS se zavázala v programovém prohlášení vlády snížit rozdíly mezi „nejchudšími“ a „nejbohatšími“ obcemi.